

Vironkadun kummitus

Teksti: Aleksi V. Kummitus

Kuvitus: Timo Kalliokoski

Tervehdys kaikki Topelian nuoret taiteiden tutkijat! Toivottavasti viihdytte hyvin siellä **Carl Ludwig Engelin** (1778–1840) suunnittelemassa vanhassa kantonistikoulussa. Nythän rakennus on palannut ikään kuin alkuperäiseen käyttöönsä opinahjoksi toimittuaan välillä sotilassairaalan. Mahtoivatko kantonistit opiskella musiikkia? Varmaan joitain reippaita marssseja ainakin oli opetusohjelmassa.

Tuo 1820-luvulla rakennettu ja Topeliaksi vuonna 1998 uudelleen nimetty rakennus oli yksi ensimmäisistä valmistuneista Engelin luomuksista Helsingissä. Arkkitehti kirjoitti suunnitelmistaan vuonna 1822, että ”rakennus on sotilaitten lapsille tarkoitettu koulu; kaksi kerrosta korkea ja 221 jalkaa pitkä. Sen julkisivun olen jo tehnyt ja antanut rakentajalle kaikki listoitus- ja kuviomallit sekä yksityiskohdat. Sen rakentaa Viaporin insinöörikoennuskunta. Siinä on kuusi joonialaista 3/4 pylvästä, joissa on rautainen perusta. Kaikki on tehty voimakkaissa suhteissa, jonka takia olen useissa kohdissa poikennut säännöistä, koska minulle oli tärkeämpää tuoda esille ystävällisen vakava luonne, jollainen parhaiten sopinee koulutalolle.”

Itse viihdyn mainiosti täällä **Konstantin Kiselef-fin** (1834–1888) suunnittelemassa talossa Vironkadun ja Meritullinkadun kulmassa, vaikka täällä onkin ollut hieman yksinäistä musiikkitieteen muutettua Topeliaan. Vironkatu yhden valmistumisvuonna 1884 muuten Suomen suuriruhtinas, Venäjän keisari **Aleksanteri III** teki perheensä kanssa lomamatkan Turun saaristoon. Siinä oli sivistynyt mies minun mieleeni – soitti pasuunaa, baritonitorvea ja kornettia ja tilasi jopa pasuunakonserton itseltään **Nikolai Rimski-Korsakovilta**! Keisari muistetaan myös **Fabergén** keisarillisten pääsiäismunien tradition alullepanijana. Hän kuoli kyllä valitettavan nuorena, eikä hänen haamuaan ole täällä koskaan näkynyt. No niin, eihän minun mistään keisarien haamuista pitänyt kertoilla, vaan likimain sata vuotta myöhemmistä jutuksista, joita luin vanhojen *Synkooppien* sivuilta...

Päätoimittaja emerita Minna Lindgren

Tästä germaanisen filologian professorin tyttärestä olisi voinut avuillaan tulla vaikka yleinen seppelensitojatar⁴, mutta kuinka kävikään? SYK:sta ylioppilaaksi kirjoitettuaan Lindgren päätti omistautua musiikkitieteelle ja löysi pian itsensä *Synkooppi*-lehden päätoimittajan pallilta. Yleisradiossa työskennellessään hän tuotti useita musiikki- ja kulttuuriohjelmia ja on vapaaksi toimitta-

jaksi ryhtymisensä jälkeen kirjoittanut myös romaaneja ja oopperalibrettoja ja julkaissut elämäkerran *Leif Segerstam nyt!* (2005). Lindgren on palkittu useaan kertaan journalistisista ansioistaan, ja vuonna 2023 hän sai korkeimman akateemisen tunnustuksen, kun hänet promovoitiin Helsingin yliopiston Filosofisen tiedekunnan 100. promootiossa kunniaatohtoriksi.

Ensimmäinen Lindgrenin toimittama *Synkooppi*-lehti eli op. 23 (1–2/1986) oli oopperanumero, ja eipä ihme, koska Lindgren tunnustautuu edelleen intohimoiseksi oopperan ystäväksi. Jutussa ”Kolmen säveltäjän oopperakilpailu” kerrottiin Savonlinnan oopperajuhlien järjestä-mästä sävellyskilpailusta **Einojuhani Rautavaaran**, **Paavo Heinisen** ja **Kalevi Ahon** välillä. Taiteilijoita oli haastateltu lehteen sävellystyön ollessa ihan alkuvaiheessaan, mutta myöhemmin tästä kilpailusta sukeutui oikea skandaali, jossa lokaa lensi suuntaan, jos toiseenkin! Lehdessä oli myös juttu ideasta perustaa kansallinen ooppera-laulajien solistipankki alueoopperoita tukemaan, artikkeli Sibelius-Akatemian oopperakoulutuksesta, nuoren ja rääväusuisen oopperaohjaaja **Erik Söderblomin** haastatelu sekä historiallinen katsaus ensimmäiseen suomeksi esitettyyn kokoillan oopperaan, **Verdin** *Trubaduuriin*, joka sai ensi-iltansa Helsingissä jo 25.11.1870.

Opuksen 24 (3/1986) teemana oli musiikin kustannustoiminta, ja siinä tarkasteltiin niin levytuotantoyhtiö Finlandia Recordsia kuin ohjelmatoimisto Juhlamusiikki-palvelua ja haastateltiin musiikkietedustaista Musiikki-Fazerin kustannustoimittaja **Ari Niemistä**. Kaikki maamme musiikkilehdet (*Rondo*, *Musiikki*, *Synteesi*, *Pieni musiikkilehti*, *Muusikko*, *Sulasol*, *Kansanmusiikki*, *Rytmi*, *Blues News* ja *Finnish Music Quarterly*) ruodittiin tarkkaan läpi **Ainomaija Pennasen** artikkelissa ”Ekskursio musiikkilehtien ihmeelliseen maailmaan”. Mahtuipa lehteen myös **Tomi Mäkelän** artikkeli **Theodor Adornosta** ja **Gino Stefanista**.

Lindgrenin kaksi viimeistä opusta olivat hieno osoitus päätoimittajan tarmosta ja kekseliäisyydestä *Synkoopin* asian edistämisessä. ”Neljännesvuosisatajuhlannumeroext-rasuperopus 25” (1/1987) aloitti yhteistyön englanninkielisen *Finnish Music Quarterlyn* kanssa. ”Tietämättömillä kerrottakoon, että *Finnish Music Quarterly* on lähinnä opetusministeriön rahoittama ulkomaille suunnattu musiikkilehti, jonka korkeatasoisia kirjoituksia ei juuri suomen kielellä voisi lukea ELLEI Synkooppi olisi olemassa”, avasi Lindgren yhteistyötä pääkirjoituksessa. Lehdessä oli tätä kautta säveltäjä **Jouni Kaipaisen** hieno juttu **Leevi Madetojasta** ja **Lauri Otonkosken** fanitusartik-

1 Kantonistikoulu oli sotilaallinen sisäoppilaitos, jossa orpopoikia koulutettiin Venäjän armeijan palvelukseen.

2 Nikolai Rimski-Korsakovin konsertto pasuunalle ja puhallinorkesterille valmistui vuonna 1877, ja sen ensiesityksen soitti laivastoaliupseeri Leonov 16.3.1878 Kronstadtissa säveltäjän johdolla.

3 Fabergén pääsiäismunat ovat 69 koristemunaa, jotka tehtiin venäläisen kultaseppä Peter Carl Fabergén yrityksessä vuosina 1885–1917. Viidestäkymmenestä keisariperheelle toimitetusta pääsiäismunasta 27 oli suomalaisten mestarien tekemiä.

4 Yleinen seppelensitojatar, virgo coronaria, on yksi promootiojuhlaallisuuksien keskeisimpiä henkilöitä. Aiemmin hän satoi kaikkien promovendien laakeriseppeleet, kunnes heillä alkoi 1800-luvun puolivälistä eteenpäin olla myös omia seppelensitojattaria. Yleinen seppelensitojatar oli perinteisesti yliopiston professorin ”hyvämaineinen tytär”, kunnes vuonna 2010 erään professorin poika valittiin yleiseksi seppelensitojaksi. Vuoden 2023 promootiossa, jossa Lindgrenkin promovoitiin kunniaatohtoriksi, päätettiin sukupuolittuneesta termistä luopua – tosin vain suomen kielellä, sillä ruotsiksi nimitys on edelleen ”allmän kransbinderska”.

keli ystävästään säveltäjä **Esa-Pekka Salosesta**. Myös *Nutida Musikin* juttu säveltäjä **Vinko Globokarista** oli saatu suomennettuna *Synkooppiin*! Opiskelijat puolestaan olivat kunnostautuneet kirjoittamalla jutut Love Recordsista ja jazzin vapaudesta sekä henkilökuvan nuoresta kosmopoliittisäveltäjä **Timo-Juhani Kyllösestä**.

Opus 26 (2/1987) puolestaan avautui uutisilla, että *Synkooppi*-lehti oli saanut toimintansa tukemiseen peräti kaksi apurahaa, toisen Koneen Säätiöltä ja toisen Luovan Säveltaiteen Edistämissäätiöltä! Lehti juhli budjettinsa moninkertaistumista lisäämällä sivumääränsä neljään-kymmeneen kahdeksaan. FMQ-yhteistyön kautta saatiin jutut **Einar Englundista** ja **Toivo Kärjestä** sekä Jouni Kaipaisen kirjallinen omakuva ”Säveltäjänä olemisesta”. Tomi Mäkelä pohti jälleen Adornoa, Pennanen teki haastattelut posetiivari **Teuvo Ylitalosta** ja joukkoteoreetikko **Marcus Castrénista**, ja **Anne Siivoja-Gunaratan** haastatteli Kalevi Ahoa säveltäjien oman Pan-kustantamon toiminnasta.

Taidelevyjen kustannus ei tuota voittoa, konserttien järjestämisellä ei rikastu kukaan, taidemusiikkinuotteja ostetaan vähän eivätkä kovat hinnatkaan pelasta kustantajaa, alan erikoislehdet kituvat... Miksi tällaista karusellia pyöritetään, jos kaikki aherrus on uhrautumista ilman hyötyä? Onko taidemusiikki kuoleva perinne, jota vaalitaan hiljaa katoavien arvojen takia? Löytyykö vielä 50 vuoden kuluttua kirkasotsaisia aatteen kannattajia, joita ei kaikkialle hiipivä taloudellinen hyötyajattelu ole aivopessyt? Minna Lindgren Synkoopin Op. 24 pääkirjoituksessa ”Mitä vaalimme ja miten”

Synkooppi-lehti 25 vuotta sitten

Tasan kahdenkymmenenviiden vuoden takainen *Synkooppi* Op. 58 1/2000 oli 56-sivuinen lukupaketti, jonka oli päätoimittanut **Hanna-Mari Hieta**. Lehden löyhänä teemana oli Helsingin kulttuuriohjelmisto musiikkiin painottuen. Lehdessä oli vakiopalstojen lisäksi yhdeksän artikkelia ja peräti viisitoista arviota kirjoista ja äänilevyistä.

Erityisenä valopilkuna vakiopalstalla ”Vironkatu 1”

(tämän palstan edeltäjä muuten!) mainittiin *Synkoopin* saama jaettu kolmas sija HYY:n järjestölehtikilpailussa, jossa raati kehui lehteä sisällöltään monipuoliseksi ja pirsteäksi, ja kiitosta sai lisäksi ”taidokas popularisointi varsin pienestä tieteenalasta”. Osattiin sitä ennenkin!

Kun markkinatalousjärjestelmä globaalistuessaan tulee yleismaailmalliseksi ilmiöksi, on luonnollista, että se ottaa huostaansa myös taiteet. [...] Täysi-ikäisiksi tultuaan suomalaiset kapellimestarit voisivat alkaa mainostaa esimerkiksi tupakkaa, joskaan cowboyn kuva frakin selkämyksessä ei ole kovin mieltä ylentävä näky. Ehkä he voisivat lompia podiumille bootseissa? Tai miten olisi viulistin amatiini liimatut ylikansallisten yritysten tarrat, joita konsertin jälkeen voisi vilautella aivan kuin vahingossa?
– **Mikko Ikkala** kolumnissa ”Tänään tarjouksessa”

Alkuvuoden ainutlaatuinen tapaus lienee Akateemisen puhallinorkesterin ja osakuntien kuorojen (POL, SOL ja WiOL) yhteistyönä toteuttama Carl Orffin Carmina Burana.

– **Riina Kontkanen** artikkelissa ”Kulttuuria kamppailulle!”

Kohu ei ehdi laantua ennen seuraavaa: eläkkeelle siirretty Erkki Salmenhaara löytää nelisoinnun! Voi sitä riemua – ja niitä uusia teoksia: Suomi Successivi II, La fille en pettecoat, kamariooppera Vironkadun nainen. Sointuanalyysi- ja Soinnutus-oppikirjat uusitaan samaan syssyyn: kaikki esimerkit ovat Salmenhaaran omista teoksista!
– Nimimerkki **Villa & Lobos** pakinassa ”Sävellysvuosi 2000”

Suomen Kennedyjen patriarkka Ilkka Kuusisto saa valmiiksi n. 15:n oopperansa. Muumi-pappa ja vaarallinen juhannus on yksi vuoden tusinasta uudesta oopperasta. Onko vuosi 2000 oopperan revitalismin aikaa?”
– Nimimerkki **Villa & Lobos** pakinassa ”Sävellysvuosi 2000”

Vuosi 2000 on Eero Hämeenniemen renessanssin aikaa. Sinfonia in C:n innoittamana myös Edition Fazer päättää uusia kustannussopimuksen ”Hämpän” kanssa. Sopi-mushan joutui katkolle Eeron ns. epäkaupallisen kauden, Intia-kauden aikana. Onneksi wannabe-synkooppilaisen Pekka Hakon luotsaama Suomalaisen musiikin piilotuskeskus piti Hämeenniemen hengentuotteet visusti piilossa Lauttasaaren toimitaloissa.

– Nimimerkki **Villa & Lobos** pakinassa ”Sävellysvuosi 2000” S

Lähteet

Grünberg, Constantin. *Meritullinkatu 14 - Vironkatu 1.* (www.finna.fi)

Promotio ordinis philosophorum MMXIII (2023)

Synkooppi 1986–1987 (Op. 23–26)

Synkooppi Op. 58, 1/2000

Wikipedia-artikkelit *Minna Lindgren*, *Topelia*, *Helsingin yleinen sairaala*, *Aleksanteri III (Venäjä)*, 1884